

“1-) HMK'nın 114/1-i madde ve fıkrasına göre aynı davanın daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması, ikame edilen bir davanın rüyeti için lazım olan olumsuz dava şartlarındandır. Çekişme konusu taşınmazın tapusu ise Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 25/01/2010 da katiyet kesbeden 24/04/2009 günlü ve 2009/... E.K sayılı ilamı ile iptal edilerek orman niteliği ile hazine adına tescil edilmiştir. Görülmekte olan davanın davacısı o davada davalı konumundadır. Yani bu dava önünde bir kesin hüküm mevcuttur. Kepez Belediyesinin ise pasif dava ehliyeti yoktur. Aynı Kanununun 115. maddesine göre mahkeme dava şartlarının mevcut olup olmadığını davanın her aşamasında kendiliğinden araştırır ve dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir.

2-a) Ancak 492 sayılı Kanun'un 16 . maddesinin 1. fıkrasına göre müdahalenin menî, tescil ve tapu kayıt iptali gibi gayrimenkulün aynına taalluk eden davalarda harca esas değer gayrimenkulün değeridir. Maddenin ikinci fıkrasında yine gayrimenkulün değerinin harca esas olacağına değinilmiştir. 6100 sayılı HMK'nın 341 ve 362.maddelerinde yer alan ve itiraz konusu edilen kurallara göre ise bir davada verilecek hükmün hangi kanun yoluna tabi olduğu dava konusunun değerine göre belirlenir. Gayrimenkulün aynına ilişkin davalarda ise dava konusunun değeri ancak keşif ve bilirkişi tetkikatı ile belirlenebilir. Bu kurallar, dava şartları bulunmadığı için en baştan usulden redde matuf olan davalarda keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasını, bu suretle masrafı, saniyen de 492 sayılı Kanununun 28. maddesindeki nispetler dairesinde peşin ilam harcının ikmalini gerektirir. Feragat edilen davalar ve hak düşürücü süre aşımına uğramış olan davalar da bu niteliktedir. İlk derece mahkemelerinin dava şartlarının bulunmaması sebebiyle keşif ve bilirkişi incelemesi yapmaksızın vermiş olduğu usulden red kararlarına ilişkin istinaf başvuruları, istinaf mahkemelerince esastan incelenmemekte, kararlar keşif ve bilirkişi incelemesi yapılarak eksik harcın tamamlanması gerektiği gerekçesi ile ortadan kaldırılmaktadır.

b-) Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi'nin 25/12/2018 günlü ve 2018/483-745 E.K sayılı ilamına konu olan karar bu niteliktedir. Bu ilama konu olan davada Kumluca 1. Asliye Hukuk Mahkemesi baktığı bir davayı dava şartı yokluğu-kesin hüküm sebebiyle reddetmiştir. Ancak istinaf dairesi dava konusu edilen taşınmazın değerinin belirlenmesi için keşif icrası ve daha sonra 492 sayılı Kanuna göre eksik harçların ikmali gerektiği şeklindeki gerekçelerle (gerçekten dava şartı noksanlığı bulunup bulunmadığı yolunda bir inceleme de yapmadan) kararı kaldırmıştır. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 25/12/2018 günlü ve 2018/483-745 E.K sayılı ilamı da aynı doğrultudadır. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi'nin de benzer kararları vardır. Anılan dairenin 16/02/2023 günlü ve E. 2022/372, K. 2023/181 sayılı ilamına konu olan davada Alanya 6. Asliye Hukuk Mahkemesi davanın dava şartlarından olan hukuki yarar yokluğundan reddine karar vermiş, istinaf dairesi taşınmazın değerinin keşfen belirlenmesi ve bunun üzerinden harç ikmali yoluna gidilmesi gerektiği gerekçe ile kararı kaldırmıştır. Bu ilamda da hukuki yararın varlığı ya da yokluğu yolunda herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi'nin 27/12/2023 günlü ve E.2022/1352, K.2023/1892 sayılı ilamına konu olan dava ise diğer örneklerden farklıdır. Bu davada Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2022/50 E. sayılı dosyasında önalım olgusuna dayalı bir tapu iptali ve tescil davası ikame edilmiş, ancak henüz ön inceleme duruşması icra edilmeden davacı davalıdan feragat etmiştir. Feragat HMK'nın 307 ve izleyen maddelerine göre karşı tarafın muvafakatine bağlı olmaksızın davaya son veren bir taraf işlemidir. Davalı vekili vekalet ücretine özgü olarak istinaf yoluna başvurmuştur. İstinaf dairesi ise, davanın kesinlik sınırlarına göre istinaf ya da Yargıtay incelemesine tabi olup olmadığını tespiti ve ayrıca harç ikmali için keşif icrası ile taşınmazın değerinin belirlenmesi gerektiği gerekçesi ile kararı kaldırmıştır.

c-) 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesi " Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz" , "Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması" başlıklı 141. maddesinin 4. fıkrası ise " Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir" şeklindedir. İtiraz konusu edilen kurallar ilkin davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması şeklindeki anayasal düzenlemeye aykırıdır. Çünkü eğer dava şartları yoksa, hak düşürücü süre gerçekleşmişse ya da feragat edilmişse, bu davalar rüyet edilebilme niteliğini haiz olamamış davalar sayılmak gerekir. Bir davanın rüyetini sağlayan ön koşullar yoksa, o davayı, rüyet edilme koşullarına sahip olan davalar gibi niteleme taraflara hiçbir yarar sağlamaz. 492 sayılı Harçlar Kanununda yer alan başvuru harcı ve maktu harç dışındaki harçlar, işin doğası icabı, ancak görülebilme koşullarına haiz olan davalarda alınmak gerekir. Görülme koşulları oluşmayan davalardan harç alınması ve bunun için keşif icrası Kanunun amacına uygun değildir. Örneğin 3402 sayılı Kanunun 12. maddesinde düzenlenen on yıllık hak düşürücü süreden sonra açılan bir davanın salt bu nedenle hemen reddi iktiza eder. Zaten reddedilecek olan bir davada davanın konusunu oluşturan taşınmaz üzerinden keşif icrası o davanın davacısını lüzumsuz olarak masraf etmek zorunda bırakır. Diğer yandan, o davanın davacısını "demek ki davam görülebiliyormuş" şeklindeki yalancı bir ümide de sevk eder. Hak düşürücü süre aşımına uğramış olan bir davada sırf harç ikmal ve kanun yolu inceleme sınırının belirlenmesi için keşif icra edildikten ve harç da ikmal edildikten sonra davanın hak düşürücü süreden reddi kararı ise o davanın davacısı için bir sükutu hayalden başka bir anlama gelmez. Derdest olan, kesin hükümle malul olan, hukuki yarar içermeyen ya da benzeri dava şartlarından yoksun olan davalarda nispi ilam harcının tamamlanması zorunluluğu, gereksiz gidere, zaman kaybına, hak peşinde koşan kişilerin ümitsizliğe düşmelerine ve yargıya olan inançlarını yitirmelerine neden olabilecektir. İstinaf ve temyiz kanun yolu sınırının belirlenmesi için keşif icrası da yine aynı niteliktedir ve aynı sonuçlara yol açacaktır. İstinaf dairelerinin ya da Yargıtay'ın hak düşürücü süre aşımına uğramış, feragat edilmiş, dava şartları bulunmayan davalar sonucu verilen usulden redde dair karar ve hükümleri nispi harç yönünden keşif ve dava değerinin belirlenmesi gerektiği gerekçesi ile kaldırmamaları ya da bozmamaları, esastan incelemeleri, kararlar doğru ise kanun yolu incelemesini sonuçlandırmaları ve bu suretle uyuşmazlığı ortadan kaldırmaları Anayasanın anılan düzenlemesine uygun ve tüm tarafların da yararına olacaktır. Bu ön koşulların varlığı, davanın esastan incelenmesi gerektiği kanun yolu mercilerince belirlendikten sonra hükümlerin kaldırılması ya da bozulması halinde ise, tabidir ki esas yargılamaya geçilecek ve Kanunun tayin ettiği harçların ikmal için lazım gelen usul işlemleri yerine getirilecektir. Dava şartlarının yokluğu ve hak düşürücü süre aşımı nedeniyle verilen usulden red ve feragat nedeniyle verilen esastan red kararlarının salt harç ikmal edilmemesi ya da dava değerinin istinaf-temyiz sınırına esas olacak şekilde tespit edilmemesi sebebiyle Bölge Adliye Mahkemeleri ve Yargıtay tarafından esastan incelenmemesi , bu yönüyle Anayasanın 36.maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetine de aykırı olacaktır. Anayasa Mahkemesinin 25/12/2021 tarihli ve 2018/36896 başvuru numaralı kararında da bu sorun başka boyutları ile ve hak arama hürriyeti lehine yorumlanarak tartışılmıştır.

V- Sonuç Ve İstek

1-) 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 16. maddesinin 1. fıkrasının "müdahalenin menî, tescil ve tapu kayıt iptali gibi gayrimenkulün aynına taalluk eden davalarda gayrimenkullerin değeri nazara alınır" şeklindeki ikinci cümlesinin,

Esas Sayısı : 2024/52
Karar Sayısı : 2024/140

2-)492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 16. maddesinin 2.fıkrasındaki "gayrimenkulün değeri"

ibaresinin,

3-) 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341. maddesinin ikinci bendinin " miktar veya değeri beşbinüçyüzdoksan Türk Lirasını geçmeyen mal varlığı değerlerine ilişkin kararlar kesindir" şeklindeki ilk cümlesinin,

4-)6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 362. maddesinin " miktar veya değeri yetmişikibinyetmiş Türk Lirasını (bu tutar dahil) geçmeyen davalara ilişkin kararlar" şeklindeki 1/a fıkra ve bendinin,

6100 sayılı HMK'nın 114. maddesinde sayılan dava şartlarının bulunmadığı davalar, diğer kanunlarda yer alan dava şartlarının bulunmadığı davalar, feragat edilen davalar ve hak düşürücü süre aşımına uğramış davalar yönünden,

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesi ile "duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması" başlıklı 141. maddesinin 4. fıkrasına aykırı olmaları nedeniyle iptali,

yüksek takdirlerinize saygıyla arz olunur.”